

● Autori: Cristian Ghinea, Marius Vasiliu, Vlad Ilină

Primăvara de foc pentru PNRR:

- ▶ **Ce înseamnă plățile parțiale? Vești bune pentru PNRR-ul nostru**
- ▶ **Cum se schimbă PNRR în aprilie?**
- ▶ **Ce se adaugă la PNRR prin REPowerEU?**

Într-un sondaj realizat pentru USR la final de februarie, la întrebarea ”Ce părere aveți despre PNRR, este un lucru bun sau un lucru rău?”, 87% dintre români au spus că este un lucru bun.

Demonizarea PNRR nu a reușit. Mașinăria de propagandă s-a chinuit să atingă două obiective contrarii: să spună că USR e rău din cauza PNRR și în același timp guvernul PNL - PSD să se laude cu investiții din PNRR. Efectul acestei campanii a fost unul contrar. Proiectele și jaloanele din PNRR au împânzit comunicarea guvernamentală, exact acel PNRR pe care s-au chinuit să îl lege de USR.

PNRR devine o marcă în care românii au încredere. Este asta o explicație pentru schimbarea de atitudine politică a Coaliției de guvernare din ultimele două luni? S-ar putea. Dar mai este ceva: se aproprie funia de par când e vorba de bani.

După mai mult de un an de luptă retorică cu PNRR pe motiv că a fost negociat de USR, guvernul Nicolae Ciucă și Marcel Ciolacu par să fi trecut peste punctajele de comunicare împotriva PNRR-ului făcut de USR și să realizeze adevărul simplu: fără banii din PNRR, bugetul se duce de râpă anul viitor.

Aproape zilnic se lansează noi investiții din PNRR, de care presa este plină. Primarii din toate partidele anunță noi contracte din PNRR - asta după ce PSD a promovat asumat dezinformarea că PNRR nu dă bani și autorităților locale. Ba chiar Marcel Ciolacu declara, la începutul guvernării, că va schimba PNRR pentru a include și ... autoritățile locale. De fapt, PNRR-ul României este singurul Plan care are o componentă întreagă implementată de primării - și aceasta a fost o idee a noastră, a echipei USR de la MIPE și o concesie importantă obținută în timpul negocierilor cu Comisia. Este doar un exemplu de retorică politică goală care a năpădit PNRR-ul.

În ultimele două luni, după mesaje dure primite de la Comisia Europeană, s-a trecut de la retorică la panică. Ministrul MIPE, Marcel Boloș, vorbește mereu despre jaloane pe care Guvernul trebuie să le facă, ca și cum nu este ministru coordonator pe PNRR. Am spus că a aduce un birocrat să coordoneze planul de reforme al României este o idee proastă și resemnarea lui Boloș e elocventă.

Marcel Ciolacu a ajuns să declare că nu mai vrea să fie prim ministru dacă nu intră banii din PNRR - după ce el personal l-a sabotat politic. Are cumva dreptate acum când i-a venit mintea la cap: cu atâtea investiții care vor intra la plată, banii din prefinanțare (4 miliarde euro luați pentru că am făcut PNRR-ul) și din tranșa 1 (2,6 mld euro) se vor termina cândva la începutul anului viitor. Atunci vor fi uriașe șantiere în toată România și achiziții făcute, iar dacă conducta de bani nu e permanent alimentată, cheltuielile rămân pe buget și premierul Ciolacu intră în alegeri cu o criză economică autoindusă.

Absolut toate problemele ridicate de Comisia Europeană în cele două scrisori de observații trimise pe Cererea de plată numărul 2 au fost analizate anterior de noi în rapoarte regulate [MonitorPNRR](#). Vom continua să le publicăm odată la trei luni. Acesta este un raport special, dedicat schimbărilor PNRR (la termen, la revizuirea regulată cerută de Regulament) și a clarificării modalităților de plată, care pare că va avea efect imediat asupra României.

Sistemul de plăți se ... flexibilizează

O chestiune nelămurită până acum la nivelul UE - Cum se va interpreta Regulamentul 241/2021 pentru implementarea PNRR în cazul neîndeplinirii tuturor jaloanelor dintr-o Cerere de plată.

Art.24 din Regulament prevede următoarele:

(6) În cazul în care (...) Comisia stabilește că jaloanele și țintele (...) nu au fost atinse în mod satisfăcător, se suspendă plata integrală **sau parțială** a contribuției financiare și, după caz, a împrumutului. Statul membru în cauză are posibilitatea de a-și prezenta observațiile în termen de o lună de la comunicarea evaluării Comisiei.

Suspendarea se revocă numai în cazul în care statul membru în cauză a luat măsurile necesare pentru a asigura atingerea în mod satisfăcător a jaloanelor și a țintelor prevăzute în decizia de punere în aplicare a Consiliului menționată la articolul 20 alineatul (1).

(8) În cazul în care statul membru în cauză nu a luat măsurile necesare în termen de șase luni de la suspendare, Comisia reduce **în mod proporțional** cuantumul contribuției financiare și, după caz, a împrumutului, după ce i-a dat statului membru în cauză, posibilitatea de a-și prezenta observațiile în termen de două luni de la comunicarea concluziilor Comisiei.

Până recent, modul în care Comisia putea opri parțial, dar și elibera parțial banii dintr-o tranșă nu era lămurit. Chestiunea a fost lămurită de Comisie printr-o comunicare din 21 februarie 2023. Sub un limbaj foarte tehnic, Comisia a lămurit cum va interpreta acel "în mod proporțional" din Regulament, care e un punct cheie în cazul statelor care nu îndeplinesc toate jaloanele aferente unei Cereri de plată. Pe scurt: Comisia împarte tot bugetul PNRR la numărul de jaloane.

În cazul României, în total sunt **296 de jaloane/ținte aferente granturilor și 211 jaloane/ținte aferente împrumuturilor**.

- **48,1 milioane euro este valoarea unitară** pentru un jalon/țintă aferent **granturilor**
- **70,8 milioane euro este valoarea unitară** pentru un jalon/țintă din **împrumuturi**

Dar în cazul reformelor legislative (nivel de lege) suma aferentă este înmulțită cu 5. De exemplu, **legea avertizorului de integritate poate duce la oprirea sumei de 48,1 milioane euro X 5**. În funcție de importanța fiecărei reforme se mai aplică un așa numit "upward adjustment".

Intepretare:

Dacă vi se pare ușor esoteric tot mecanismul, așa și este.

Pe scurt: se pot plăti statelor membre parțial sumele de bani. Însă se pot reține sume importante pentru reforme neîndeplinite, iar nivelul, practic "prețul", este la latitudinea Comisiei.

Evident, în acest punct credibilitatea unui guvern și capacitatea de negociere aplicată sunt importante. Guvernul Ciucă și-a consumat enorm din credibilitate pe subiectul PNRR pe bazaconii (9,4% din PIB la pensii, pensii speciale, irigații, autorități locale - doar câteva dintre non-subiectele pe care au "schimbat" PNRR în retorica politică). Tot acest efort de introdus subiecte de bruij se va răzbuna acum când guvernul ar trebui să negocieze serios, tehnic și cu argumente "prețul" reformelor și investițiilor pe care nu vrea sau nu poate să le livreze. Toate acestea cu presiunea bugetară care va lovi abia anul viitor, când se vor termina banii din casă - adică orice bani pierduți de la PNRR pe motiv că nu se fac reforme - sunt totuși plătiți de undeva, pentru că investițiile se fac, deci rămân pe bugetul public.

Asta a înțeles Marcel Ciolacu când a făcut declarația anterior citată. Dar și-a săpat singur această groapă pentru mandatul său de premier prin repetate declarații iresponsabile și retorică goală despre PNRR. Iată un caz în care discursul politicianist-populist se plătește și se răzbună.

Mecanismul de plată parțială este încă obscur și s-a aplicat pentru prima dată abia joiă trecută în cazul Lituaniei - Comisia a făcut doar o plată parțială. Marcel Boloș a început să semnalizeze în interviuri pericolul, dar deocamdată subiectul nu a luat amploare, va lua când se va întâmpla să pierdem bani.

Există și o perspectivă optimistă: **PNRR NU SE VA BLOCA**. Odată cu clarificarea Comisiei avem în față mecanismul de implementare care va permite chiar și unui guvern nepriceput ca acesta al nostru să continue implementarea. Este o concesie făcută de Comisie în fața presiunii altor state membre care și ele au probleme cu implementarea.

În cazul României există un pericol real ca presiunea pentru reforme să slăbească. Este însă mai degrabă un pericol doar teoretic pentru că:

1. Reformele pe care guvernul nu vrea să le facă sunt dintre cele importante, deci scumpe. Pensiile speciale de pildă sunt vizate de o recomandare de țară recurentă și nu vedem cum ar putea Comisia Europeană să nu le acorde un "preț" mare. PSD și PNL vor trebui să explice românilor de ce trebuie să-și plătească pensiile speciale de 8 ori mai mari decât pensia contributivă și să piardă și bani din PNRR pentru asta.
2. Nici un alt stat nu e ATÂT de dependent de banii din PNRR cum va fi România în 2024. Traectoria de ajustare fiscală negociată de noi în PNRR era bazată pe înțelegerea făcută de guvernul Orban cu Comisia, care presupunea reducerea treptată a deficitului bugetar. Guvernul Ciucă a deviat complet de la traseu. România nu are spațiu bugetar. Cu toate astea, guvernul PSD - PNL a lansat Anghel Saligny și a crescut enorm cheltuielile și împrumuturile pentru consum.

Studiu de caz: Cererea de plată numărul 2.

Se vorbește mult despre această cerere mult întârziată. Acum, că s-a ajuns cu evaluarea ei DUPĂ publicarea comunicării Comisiei pe plățile parțiale, este aproape cert că mecanismul se va aplica și Cererii de plată numărul 2.

În decembrie anul trecut, cu o întârziere de 3 luni față de data asumată în documentele de implementare ale PNRR, MIPE a trimis Comisiei Europene Cererea de plată numărul 2.

MIPE anunța că au fost îndeplinite toate cele 51 de ținte și jaloane aferente. Am avertizat, în rapoartele de monitorizare publicate pe monitorpnrr.ro, încă de la acel moment, că sunt mai multe probleme; cele mai importante dintre ele - cele legate de nerespectarea angajamentelor de decarbonizare și transpunerea directivei care ar trebui să protejeze avertizorii de integritate.

Suntem în martie și am depășit deja cu o lună termenul prevăzut pentru evaluare. Regulamentul european al PNRR spune că evaluarea se face într-o perioadă de două luni de la depunerea cererilor de plată. Comisia Europeană a trimis deja două rânduri de scrisori în care cere cu insistență MIPE și Guvernului să ofere lămuriri și documente justificative pentru mai multe dintre ținte și jaloane – peste 10 neîndeplinite. Legat de legea avertizorului de integritate, oficialii de la Bruxelles au cerut în mod expres modificarea legii pentru că, la acest moment, nu există garanții suficiente care să protejeze pe cei care reclamă încălcarea legii.

Blocajul asupra Cererii de plată numărul 2 este unul puțin așteptat, pentru că nu pareu probleme de nedepășit. Și nici nu sunt de fapt, doar că liderii Coaliției au avut un comportament de politicieni autosuficienți care le știu pe toate și au crezut că dacă alimentează mașina de propagandă cu teme false Comisia se va intimida și va trece cu vederea. Unele cazuri sunt la limita absurdului.

Cât va costa de pildă **încăpățânarea PSD de a nu trece legea avertizorului** în formula care respectă directiva europeană? Avem estimări chiar de la ministrul MIPE, Marcel Boloș: 700 de milioane de euro.

Care e miza cu decarbonizarea? O parte a politicianilor din Coaliție a încercat să prezinte subiectul ca fiind o rezistență a guvernului român în fața “presiunii eco” de la Bruxelles. Situația factuală stă însă așa: guvernul a dat, anul trecut, un OUG care respecta jalonul, a trimis Cererea de plată la Bruxelles și apoi a schimbat OUG-ul între Crăciun și Revelion. Adică o șmecherie.

Dacă România dorea să schimbe PNRR în acest punct probabil că o putea face, conform regulamentului. Și avea o motivare serioasă legată de război și criză energetică. Dar nu a făcut asta și s-a comportat jenant. Iată o chestiune unde schimbarea/modificarea PNRR (făcut înainte de declanșarea războiului din Ucraina) putea fi rezonabilă, în schimb PSD și PNL au vorbit de cu totul alte motive de schimbat. Și totul a fost doar vorbărie, fără nici un demers oficial.

Pentru că guvernul a încercat să păcălească Comisia, prin modificarea unui jalon aflat în evaluare, riscăm să pierdem alte 700 milioane de euro.

Dintr-o tranșă de 2,8 miliarde care nu ar fi trebuit să ridice probleme.

Am conceput PNRR și am negociat calendarul de plăți astfel încât să intre bani mulți în România la început, pe jaloane ușor de îndeplinit, bani absolut necesari pentru finanțarea investițiilor, ceea ce am numit “organizare de șantier”.

Reformele cu dificultăți politice evidente abia urmează. Se apropie termenul pentru Cererea de plată numărul 3, cea care include și pensiile speciale, reformă care este una dintre cele majore ale PNRR. Însă ea este unul dintre cele 55 de jaloane și ținte aferente Cererii de Plată nr. 3. **Deci, la acest moment, reforma pensiilor speciale nu este printre cauzele care țin pe loc plata Cererii de Plată numărul 2.**

Ce se întâmplă mai departe?

Cel mai probabil se va ajunge la suspendarea parțială a acestei Cereri de plată numărul 2. Adică, peste vreo 2 luni, când se va încheia tot procesul de evaluare, **Comisia va suspenda pentru alte 6 luni o sumă pe care o va calcula proporțional cu importanța reformelor. Din calculele noastre ar putea fi vorba despre aproximativ 1,4 miliarde de euro, suma fiind confirmată și de Marcel Boloș într-un interviu recent.**

Asta dacă Ciolacu și Ciucă nu se trezesc rapid la realitate. Nici una dintre aceste teme nu e de fapt greu de făcut, a fost doar retorică goală și refuz la nivel politic de a asculta nivelul tehnic.

Și asta este doar o primă parte a problemelor ce urmează să afecteze în continuare implementarea PNRR. Spuneam că se apropie termenul pentru Cererea de plată numărul 3. Pentru care trebuie rezolvat jalonul reformării pensiilor speciale. Acolo avem din nou doar exerciții de retorică goală. Și Ciucă și Ciolacu se luptă cu definiția a ce e "special". Se ascund după Banca Mondială (BM) și la presiunea UR au trimis Parlamentului raportul BM, care anterior a fost scurs selectiv presei. Din raportul întreg, se vede că BM a propus mai multe scenarii, din care Guvernul l-a ales pe cel mai puțin reformist, uitând însă puncte esențiale când a scris proiectul de lege: vârsta de pensionare și anii de contribuție. E aproape comic efortul guvernului de a nu schimba nimic și de a forța consultantul pe care îl plătește să zică ceva ce nu vrea să zică. Mai mult, în raportul BM se spune că Banca nu a primit de la Guvern date despre pensiile militarilor, deci a trebuit să facă calcule pe doar 2% din cazuri. Practic, guvernul susține public că nu are date pe care le are, în mod evident.

Atât de jenantă e situația încât coaliția de 70% refuză să mai discute în Parlament legea pe care guvernul său a făcut-o. Un alt blocaj creat de aroganța liderilor din coaliție care ne explică de un an și jumătate ceea ce înseamnă "special" fără să aibă nici o discuție preliminară cu Comisia Europeană pe dilema „cui se aplică reforma pensiilor speciale”. În PNRR nu sunt puse categorii de pensionari tocmai pentru că am gândit să fie parte din negocieri ulterioare - în mod bizar lipsa categoriilor din jalon a făcut ca miniștrii ireponsabili să declare că nu e problema lor. A decis fiecare de capul său că la el nu se aplică. În loc să fie la curent cu tema și să insiste pentru clarificări, măcar informale cu Comisia Europeană, Marcel Boloș declara acum câteva luni că nu suntem "o țară sălbatică" să renunțăm la pensii speciale. Practic, a intrat în cursa de popularitate din Coaliție: cine se luptă mai abitir să nu facă nimic. După răspunsuri oficiale seci de la Comisie pe subiect, toți nu mai știu pe unde să scoată cămașa, iar Boloș vorbește despre acest jalon ca și cum nu are legătură cu subiectul, se ocupă "guvernul", iar jalonul "se maturizează" cumva în mod misterios. Marcel Boloș inventează concepte interesante, parcă legea pensiilor speciale stă la dospit și crește.

Cum se schimbă PNRR în aprilie?

În aprilie se împlinește termenul din regulamente pentru renegocierea planurilor naționale. Guvernul a anunțat că va renunța la granturi de 2 miliarde de euro din cauza creșterii PIB din 2021 (România a avut un PIB mai mare decât cel estimat atunci când a fost alocată suma totală pentru PNRR-ul României, iar acum suma aceasta trebuie redusă). Pentru aceasta trebuie să taie sau să diminueze investiții.

Suntem aproape de mijlocul lunii martie și nu știm nimic pe acest subiect. Nu doar pentru public nu există vreo informație. Nici Comisiei Europene nu i-a fost trimisă vreo propunere.

O serie de investiții prinse în PNRR sunt încă nelansate sau întârziate și asta doar din faptul că guvernul actual nu a ținut ritmul de implementare. Așadar sunt în pericol să iasă din PNRR metrourile (București și Cluj), spitalele, împăduririle sau sistemul informatic de la Casa de Asigurări de Sănătate.

Comisia Europeană a adoptat la începutul anului un **Ghid** care arată cum și cât se poate modifica PNRR, dar și **condițiile de îndeplinit pentru modificarea țintelor și jaloanelor actuale.**

Nu vor putea fi eliminate reforme dintre cele structurale, majore – pensii speciale, legislația din justiție etc, adică acele **reforme corelate cu recomandările de țară și nici țintele de verde și digital. Această precizare se repetă de câteva ori în cuprinsul ghidului Comisiei.**

Concluzia este că nu se poate renunța la niciuna dintre reformele importante.

Am conceput PNRR în urma unor dezbateri extinse, publice și parlamentare. Acum este modificat într-o tăcere absolută.

Ce se adaugă la PNRR prin REPowerEU?

Ca urmare a crizei energetice, UE a adoptat un Regulament care adaugă la PNRR noi investiții care pot merge doar spre energie. Acesta este RePowerEU.

România mai primește 1,4 miliarde de euro prin noul Regulament.

Ghidul pentru modificarea PNRR face lumină și pe modificările REPowerEU. Sunt prezentate exemple de măsuri **ce pot fi incluse în PNRR, care se referă în primul rând la** îmbunătățirea infrastructurii și instalațiilor energetice pentru a satisface nevoile imediate de securitate a aprovizionării cu gaz, inclusiv GNL, precum și la creșterea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției și a absorbției durabile de biometan, hidrogen regenerabil sau fără fosili și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei regenerabile. Totodată sunt prezentate **exemple pentru investiții digitale relevante pentru obiectivele REPowerEU.**

RePowerEU putea fi o ecuație simplă pentru guvern - de pildă se puteau ușor suplimenta sumele pentru eficientizare energetică, pentru care este o cerere imensă de la populație. Cele două miliarde de euro PNRR gestionate deja de Ministerul Dezvoltării puteau fi suplimentate.

Totuși, Marcel Boloș a decis că retorica e mai importantă decât rațiunea. Atâta au vorbit el și Marcel Ciolacu de irigații în PNRR încât s-a gândit să le propună la RePowerEU. În noua formulă, canalele de irigații sunt acoperite de panouri fotovoltaice pentru ca irigațiile “să devină verzi” și să aibă legătură cu REPowerEU, care este despre energie. Problema principală pentru care irigațiile nu au fost incluse în PNRR - pierderea de

apă - nu e rezolvată. Aceasta a fost problema de concept. Problema de sincronizare a fost că nu existau proiecte propriu-zise la Ministerul Agriculturii. Erau doar prezentări powerpoint-uri cu poze. Detalii [aici](#).

După un an și jumătate de vorbărie pe subiectul irigații - PNRR suntem fix în același punct. Marcel Boloș trimite la Comisie o prezentare în powerpoint cu poze cu canale de irigații plus fotovoltaice.

În plus, mai trimite proiecte ale unor companii de stat care nu produc regenerabile, dar se apucă acum să facă, tot la nivel de powerpoint. Lista de "shopping" cuprinde în total 5,2 miliarde de euro. Nu e clar cum se ajunge la 1,4 miliarde în următoarele luni. Din nou, zero dezbateri publice, opacitate și fantezii pe powerpoint în loc de proiecte serioase.

Ne aflăm într-un moment de cotitură pentru viitorul celui mai amplu proiect de modernizare a României. Guvernul și administrația centrală au încercat, până acum, mici șiretlicuri prin care să încerce vigilența Comisiei Europene. Este evident că această practică nu merge. Suntem în întârziere majoră în ceea ce privește fluxul de bani pentru a alimenta șantierele PNRR. Este nevoie să ne apucăm serios și cinstit de muncă, PNRR încă mai poate fi un succes, în întregime.